

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Boeken (en zo)

Intergenerational couple therapy

Maurizio Andolfi & Anna Mascellani (2021).
Accademia press. 230 pp., € 37,00
ISBN 9791220091473

Mieke Hoste

Maurizio Andolfi is vooral bekend als gezinstherapeut, en zoals de titel van het boek al doet vermoeden, maakt voor hem partnerrelatietherapie inherent deel uit van de gezinstherapie. Partnerrelatietherapie lijkt steeds meer toegankelijk te zijn in onze huidige maatschappij, maar dit boek doet ons nog maar eens realiseren dat relatietherapie een recent fenomeen is. Er werd tot 1970 niet over partnerrelatietherapie gesproken. De vuile was werd niet buiten gehangen. Elk paar moest het maar doen met elkaar. Pas toen in 1974 scheiding gelegaliseerd werd, kon men in Italië formeel met relatietherapie aan de slag gaan.

Het boek introduceert de lezer in de wereld van de intergenerationele partnerrelatietherapie met de uitdagende stelling: *there is no such thing as couple therapy*. Het is een uitspraak van Mara Selvini Palazzoli en Jay Haley op de internationale conferentie van Florence in 1978. Deze zinsnede gidst Andolfi doorheen zijn klinisch werk in zijn volledige (bijna veertigjarige) carrière. Hij brengt deze stellingname ook stevig en expliciet centraal naar de lezer toe. Een historische fout in systemische partnerrelatietherapie is dat het werkveld een scheiding maakt tussen fenomenen die verband houden met familie, en fenomenen die verband houden met paren. Het partnerpaar is voor de auteur een subset

van het gezin en de problemen van het partnerpaar moeten in een familiecontext bekeken worden. Het subsysteem van het partnerpaar beschouwt hij zelfs als de belangrijkste as van de gehele familie. Het Intergenerationele Partnerrelatietherapie-model is erop gericht om de ontwikkeling van de familiegeschiedenis bij elke partner te verkennen, zodat de partners elkaar beter kunnen begrijpen.

In de eerste twee hoofdstukken maken Andolfi en Mascellani een bondige analyse van de verschillende benaderingen voor partnerrelatietherapie. Hierbij is er veel aandacht voor het gezinsontwikkelingsmodel van Carter en McGoldrick (1988), dat uiteraard Andolfi's eigen model heeft bevrucht. In hoofdstuk 3 wordt duidelijk dat de intergenerationele bril al bij aanvang van de partnerrelatietherapie aanwezig is. Het moedigt de lezer aan om een multidimensionele evaluatie te maken van elke partnerrelatie die in therapie komt. Bij aanvang van relatietherapie legt Andolfi de focus op een exploratie van alle intergenerationele thema's, sociale bronnen en interne bronnen die het paar heeft. Bij deze intergenerationele evaluatie onderzoekt Andolfi de mate van zelfdifferentiatie die elke partner heeft bereikt ten aanzien van hun eigen gezin van herkomst. Andolfi en Mascellani beschrijven vijf soorten partnerrelaties die kunnen ontstaan op het continuüm van zelfdifferentiatie. De opdeling in vijf soorten partnerrelaties biedt enigszins houvast, maar voelt ergens ook determinerend aan. Andolfi motiveert de relatietherapeut vervolgens om 'de derde in de partnerrelatie' mee uit te nodigen. De diverse vormen van triangulatie of 'de

Intergenerational couple therapy

derde in een partnerrelatie' komen aan bod: werk, affaires, relaties met de kinderen enzovoort. Hij brengt al deze 'derden' onder de aandacht, omdat ze belangrijke krachtbronnen kunnen zijn in een tweepersoonsrelatie.

In de volgende hoofdstukken nemen Andolfi en Mascellani ons mee in het therapeutisch vervoltraject van de intergenerationale partnerrelatietherapie. Deze hoofdstukken boeien mij het meest. De auteurs zijn gul met hun casuïstiek en lichten elk stukje theorie toe met een uitgebreide casus uit eigen praktijk.

De rode draad binnen het therapeutisch proces van het intergenerationale model van Andolfi is de constante aandacht van de therapeut voor de symbolische aanwezigheid van het gezin van herkomst in de therapeutische setting, van het moment van aanmelding tot aan de afronding van de therapie. Door de ontwikkelingsgeschiedenis van elke partner in kaart te brengen, belicht de auteur de diagnostische en therapeutische waarde van werken met een genogram. Het stellen van intergenerationale vragen genereert beweging. Het maken van temporele sprongen en spelen met tijd helpt gebeurtenissen uit het verleden met huidige en toekomstige relaties te verbinden. Zo kan de vraag relevant zijn hoe de cliënt zich voelde in het huis waarin hij opgroeide, of daar veel ontwikkelingsruimte was, wie daar het centrum van het huishouden was. Daarna worden dezelfde vragen herhaald in de huidige relatie. Ook het gebruik van de alsof-vragen, metaforen, symbolische objecten en creatieve technieken komen aan bod.

In de initiële fase van de therapie maken dergelijke technieken voor elke partner duidelijk welke persoonlijke beperkingen elk van beiden voor zichzelf ervaren heeft in hun natuurlijke en autonome ontwikke-

ling, ten opzichte van de ontwikkelingsreis van het paar in het heden.

In de middelste fase van de therapie maakt Andolfi de overgang van een symbolische naar een fysieke aanwezigheid van het gezin van herkomst. De aanwezigheid van het gezin van herkomst beschouwen de auteurs als een grote bron van rijkdom. Deze intergenerationale wijze van werken stelt de therapeut in staat om het verleden samen door te reizen en vaste waarheden om te draaien en nieuwe perspectieven toe te voegen. Bij een dergelijke uitnodiging is het nodig om in nauw overleg met de partners zorgvuldig te overwegen wanneer deze plaatsvindt, wie wordt uitgenodigd, in welke rol ze aanwezig zijn en wat het doel van de uitnodiging is.

Ook de kinderen ziet Andolfi als belangrijke consultants voor de relatietherapie. De auteur tackelt hiermee het cultureel en professioneel stereotiepe beeld van kinderen als blind, doof en afstandelijk tegenover de problemen van hun ouders. De auteurs hebben daarbij uiteraard wel oog voor de timing en de leeftijd van het kind. De lezer krijgt een aantal technieken aangereikt die speelsheid en creativiteit aanmoedigen. Voor paren die geen kinderen hebben kan de ingang van een imaginair kind vruchtbaar zijn, als potentiële getuige van de partnerrelatie. Ook als kinderen initieel worden aangemeld als het probleem, is er vaak sprake van gecamoufleerde partnerrelatietherapie. De aanwezigheid van de kinderen beschouwen de auteurs als een bijzondere kans, een geprivilegieerde relationele brug om het gezin en het paar beter te leren kennen.

De *we-ness* in het koppel versterken of heropbouwen is voor de auteur het meest gunstige resultaat van de partnerrelatietherapie. De *we-ness* gaat over de identiteit van het paar, die zich doorheen de emotio-

Intergenerational couple therapy

nele band van het paar vormt. Het gaat ook om hun gevoel van wederzijds vertrouwen. Als er meer we-ness komt, kan het paar een nieuwe manier van samenzijn vinden met erkenning voor de andere persoon in zijn volledige gedifferentieerde entiteit.

Dit boek brengt de tijd over generaties heen binnen en verbreedt opnieuw het denken over relatietherapie, terwijl recente modellen vooral verdiepen. Deze publicatie brengt het eerdere werk van Andolfi samenvattend in beeld en biedt tegelijk een handig overzicht om met het

Intergenerationele Partnerrelatietherapie-model aan de slag te gaan.

Mieke Hoste is opleider bij vzw Rapunzel, therapeutisch coördinator in AZ Oostende en heeft een eigen systeemtherapeutische praktijk in Aalter. E-mail: miekehoste@hotmail.com

Literatuur

Carter, B., & McGoldrick, M. (Eds.). (1988). *The changing family life cycle - A framework for family therapy* (2nd ed.). Gardner Press.

Elke familie heeft een verhaal - Over de erfelijkheid van liefde en verdriet

Julia Samuel (2022). Balans. 349 pp., € 23,99
ISBN 9789463822251

Chris Van Speybroeck

Julia Samuel, Brits psychotherapeut gespecialiseerd in rouw en verlies, schreef dit boek omdat ze vaststelde dat bijna al haar cliënten verhalen brachten over hun familie. Dit prikkelde haar om meer onderzoek te doen naar de wijze waarop families omgaan met ingrijpende gebeurtenissen en welke dynamieken hierin spelen. Hoe - dikwijls onuitgesproken - regels bepalen óf en hoe emotieregulatie ruimte krijgt. Hoe onverwerkt trauma uit eerdere generaties kan doorwerken tot iemand ermee aan de slag gaat en er zo zuurstof komt voor wezenlijke verwerking en herstel.

Samuel onderstreept hierbij het belang van goede supervisie, omdat de eigen familie en familiegeschiedenis ook mee over de schouder kijken tijdens het cliëntenwerk. Zij beschouwt als cruciaal element binnen de psychotherapie dat cliënten de kans krijgen om met andere oren te

horen wat zijzelf en de anderen als verhaal brengen. Wat aan feedback van de ander terugkomt, kan een perspectiefwijziging faciliteren en begrip verhogen van hoe de ander naar het probleem kijkt of dit ervaart.

Om ons als lezer zo dicht mogelijk bij haar wijze van werken te laten aansluiten, laat de auteur ons binnen in haar eigen therapiekamer. Ze laat ons stille getuige zijn van acht familiechronieken, met als rode draad onverwerkte emoties bij ingrijpende gebeurtenissen. Elk verhaal is een beknopte weergave van een aantal sessies, fysiek of online (enkele verhalen spelen zich af tijdens de coronapandemie).

Soms brengt ze tot vier generaties samen waarbij ze, voor elk apart en tegelijk samen, een veilige plek wil creëren, met ruimte voor wat ieder nodig heeft. Door een familie, of een deel ervan, samen te brengen, worden verhalen tot leven gebracht. Meer levend dan wanneer ze verteld zouden worden door een familielid in de gespreksruimte. Ook geeft deze setting Samuel de mogelijkheid dynamieken tussen de leden te zien gebeuren *as they speak*. Samen biedt gewoon meer informatie. Al is Samuel ook nuchter.